

ФИГУРАТА НА ПРОФ. МАРИН МЛАДЕНОВ В СВЕТЛИНАТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ НАУЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

**(Проектът „Марин Младенов – вън от/вътре в България“,
реализиран от гимназия „Св.св. Кирил и Методий“ в Цариброд)**

Проф. д.ф.н. Антоанета Алипиева
Белградски университет

Гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ в Цариброд (Димитровград), Сърбия, реализира значим проект по програма „Неразказаните истории на българите“ на Министерството на образованието и науката на Република България. Неговото име е „Марин Младенов – вън от/вътре в България“ и е посветен на една от най-важните и дейни фигури на българската култура в Югославия и след това в Сърбия. Мащабните интереси на Марин Младенов включват научни изследвания (езиковедски и литературоведски), публицистика, художествено творчество, фолклористика, активна преподавателска дейност в Нишкия и Белградския университет, учебници, издателска и редакторска работа. Както се вижда, целият му активен живот полага широката основа на българистиката и на българщината въобще в западната ни съседка и по този начин изгражда мостове, които с мирните гласове на културата чертаят общите територии на Балканите. Гимназията в Цариброд, в която се обучават деца от българското национално малцинство по/на български език, не само реализира Проекта, като централно място в него зае личността на проф. Младенов, родом от с. Сливница, Царибродско, започнал преподавателската си дейност през далечната 1953 г. в родния си Цариброд, а инициира сътрудничество с университетски преподаватели от Сърбия и България, като по този начин изгради интегрален поглед върху темата.

Проектът включва няколко модула – издаване на сборник, посветен на делото на Марин Младенов, издаване на две помагала (по история и литература с автори Братислав Стаменов и Антоанета Алипиева) в помощ на кандидатстудентската кампания за българи, живеещи в чужбина, които кандидатстват в български университети по постановление № 103/1993 г. на Министерския съвет. На базата на тези помагала в гимназията „Св.св. Кирил и Методий“ се проведе квалификационен курс за учители, завършващ със сертификат с необходими кредити, както и работилници за ученици. Проектът завърши с широкообхватен форум, на който

се представиха и сборникът в чест на проф. Младенов, и помагалата. Основни автори и участници в този формат са проф. д.ф.н. Антоанета Алипиева, доц. Ивана Давитков, Братислав Стаменов – директор на гимназията, и Ивана Андреевич – учителка по български език и литература в гимназията. Благодарение на техните усилия портретът на Марин Младенов за пръв път получава ясен образ и се дава висока оценка за усилията на този виден българин. Съставители на сборника са Ивана Давитков и Елизабета Георгиев.

В отличния си предговор към сборника Ивана Давитков отбелязва: „Професионалният път на този талантлив българин е белязан от много успехи, които той постига в борба с предизвикателствата на общественно-политическите условия в Югославия след Втората световна война. Тогава българите получават статут на официално признато национално малцинство, но следвоенното разделение на света отново ги поставя в неблагоприятно положение“. Представеният сборник се опитва да даде образ на поезията и белетристиката на Младенов, на неговата публицистика. В този аспект се изявяват автори като Валентина Седефчева и Донка Николова, Елизабета Георгиев и Антоанета Алипиева, Таня Казанджиева и Властимир Вацев. Красимира Колева набляга на приноса на проф. д-р Марин Младенов в сръбската езиковедска българистика. Особено интересни са спомените текстове на Ясмина Йованович и Зденка Тодорова, които ваят човешкия портрет на професора и представят широката му искрена топлота и бащинската му загриженост към неговите студенти и последователи. Така личността на Младенов се обзира откъм различни страни – и човешки, и професионални, за да запамети едно интелектуално и обществено присъствие, което бележи труден път на реализация.

Марин Младенов среща нелеки предизвикателства, като политически интриги, геополитически постулати, исторически формалности. Тези ракурси са особено видими в първия български роман в Югославия – „Зъбато слънце“. Зад художествената канава прозират жестоките закони на социалистическото време, на международните разправии, на забранени и позволени общувания между хора, които по същество са братя. Ивана Давитков отбелязва: „Всичко това обаче не сломява младия студент. Напротив. То като че ли го амбицира да работи по-усилено и неуморимо, и в края 1951 година той публикува първата си статия „Каравелов – звено между братски литератури“ в „Глас на българите в Югославия“.

Делото и творчеството на Марин Младенов не са примитивно националистически. Неговият поглед винаги търси сравнителното, изгражда културни мостове, анализира българската основа като част от плуралистичната ситуация в Югославия. В този смисъл постигнатото от него не носи революционен заряд, а търси диалога, сговарянето между две култури, които в различието си са и сходни. Неговият труден житейски път доказва това. Както казва М. Андонов, „Раздаваше се без остатък“. Пак в предговора си Ивана Давитков неслучайно предлага подробна биография на професора, защото биографичното е начин за прочита-

не на духовното. В биографията се забелязват думи като „бедност“, „енергия“, „нужди“ – все маркери, които бележат състоянието на постоянна борба в името на българската кауза. Цялостният път на Младенов е градеж на политика, която, постоянно възпрепятствана, търси начин да се превърне и в идеология.

В сборника са представени снимки и факсимилета от лекциите на професора. Те допълнително и визуално спомагат да се разчете трънливият път на една биография, посветена на истинска идея – да се види българското малцинство в рамките на небългарска държава. Също така сборникът предлага и библиография от Марин Младенов, нещо, което ще улесни бъдещи изследователи в полето на езиковедството, литературоведството, политологията и културологията.

Двете помагала, изпълнени в рамките на Проекта, покриват практична съвременна нужда. Те помагат на учители и ученици от българското малцинство при кандидатстването в българските университети. Макар тази дейност да се предлага чрез организирани от българска страна кандидатстудентски курсове, в това отношение помагалата се оказват перманентен помощник при работата за есенциално осмисляне на българската литература и история. Тук липсва помагало по български език, но този факт остава с надеждата, че има бъдещи проекти и нови планове, които ще реализират и тази необходимост.

Проектът „Марин Младенов – вън от/вътре в България“ запълва културна и филологическа празнина в нашето обществено и интелектуално съзнание. Той полага началото на дело, което може да има солидно продължение, защото чрез фигурата на Марин Младенов се разчитат сложни мрежи от историята и обществото на българското малцинство в Югославия и после в Сърбия. Както предговорът отново говори: „Творческото наследство на проф. Младенов е впечатляващо. То е обемно, политематично, има значение за утвърждаването на българистичните изследвания в Сърбия“. Този проект основополага идеята и безспорно крие в себе си надеждата, че ще бъде продължен.

THE FIGURE OF PROF. MARIN MLADENOV IN THE SHINE OF MODERN SCIENTIFIC AND CULTURAL RESEARCH

(The project “Marin Mladenov – outside/inside Bulgaria”, implemented by the “St. St. Cyril and Methodius” High School in Tsaribrod)

✉ **Prof. Antoaneta Alipieva, DSc.**
Scopus Author ID: 57191070732
University of Belgrade
Belgrade, Serbia
E-mail: alipievaan@abv.bg